

ЮРИДИЧНИЙ ФРОНТ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Вадим В'ячеславович БУРДОЛЬ,

здобувач вищої освіти третього освітньо-наукового
рівня (доктор філософії з Права)
Національного аерокосмічного університету
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний
інститут», м. Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-0776-4612>
v.burdol@khai.edu

Науковий керівник: докт. юрид. наук,
професор Філіпенко Н. Є.

У доповіді розкриваються найбільш актуальні юридичні питання збройної агресії проти України, а саме правове регулювання компенсаційних заходів щодо пошкодженого майна громадян та відшкодування збитків з метою ліквідації небезпечних наслідків збройного нападу, пов'язаних із пошкодженням будівель і споруд, об'єктів незавершеного будівництва, запобігання загибелі людей, зменшення кількості можливих матеріальних втрати.

Ключові слова: Компенсація, відшкодування збитків, військова агресія, юридичні заходи.

The report reveals the most urgent legal issues of armed aggression against Ukraine, namely the legal regulation of compensatory measures for damaged property of citizens and compensation for damages with the aim of eliminating the dangerous consequences of an armed attack related to damage to buildings and structures, objects of unfinished construction, prevention of death people, reducing the number of possible material losses.

Keywords: Compensation, damages, military aggression, legal measures.

Знаний військовий теоретик К. фон Клаузевіц ввів такий вислів: «Війна є не що інше, як продовження політики із залученням інших засобів» [1].

Це означає, що війна є лише частиною політики, а військові дії - складовою військово-політичних дій політичного керівництва однієї країни по відношенню до іншої. Отже, можна зробити висновок, що війна є проміжним етапом, який фіксує неможливість компромісу між конфліктуєчими сторонами і покликаний створити нові умови, в яких компроміс стане можливим або потреба в ньому відпаде внаслідок знищення однієї зі сторін конфлікту. З економічної точки зору різниця між війною та збройним конфліктом полягає в масштабі економічних змін і завданих збитках.

На жаль, внаслідок військових дій на території України значна частина підприємств була зруйнована і не може повністю або частково функціонувати. Якби не міжнародна підтримка, Україна не могла б виплачувати зарплати та пенсії, а також здійснювати інші соціальні виплати. Відновлення пошкоджених підприємств і відшкодування збитків є невід'ємною частиною відновлення економіки. На юридичному фронті наразі найбільш актуальним є питання, яким чином держава компенсуватиме та підтримуватиме підприємницьку діяльність відповідно до чинного законодавства України.

На сьогодні на території України немає спеціального законодавчого механізму відшкодування збитків, але в майбутньому такий механізм може

бути затверджений. Порядок визначення шкоди та збитків не регулює питання порядку відшкодування збитків, а призначений лише для врегулювання порядку їх визначення, що може бути використано в подальшому для підтвердження факту збитків з метою їх відшкодування [2].

Окремою категорією постраждалих під час війни є українські підприємці. Було зруйновано велику кількість об'єктів різних галузей промисловості, транспортних засобів, складів із сировиною, інших об'єктів інфраструктури. Обсяг таких руйнувань постійно зростає.

Щодо обліку пошкоджень або руйнувань будівель і споруд, спричинених збройною агресією Російської Федерації, діє Порядок проведення невідкладних робіт з ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням до будівель і споруд. Відповідно до пункту 4 Порядку такі роботи проводяться з метою ліквідації небезпечних наслідків збройного нападу, пов'язаних із пошкодженням будівель і споруд, об'єктів незавершеного будівництва, запобігання загибелі людей, зменшення кількості можливих матеріальних втрати. Ці дії здійснюються на підставі звернень громадян, підприємств, установ та організацій тощо [3].

Вивчаючи питання пошкодження майна підприємства внаслідок воєнних дій, Шипоша К. наголосив, що бізнесу необхідно відповідально ставитися до фіксації фактів знищення та пошкодження свого майна. Правильна фіксація таких фактів буде передумовою для визначення розміру збитків та отримання компенсації. Тому є важливі кроки, а саме: зберігання документів, повідомлення правоохоронних та інших уповноважених органів, фіксація майнового стану, фіксація показань свідків, фіксація доказів того, що пошкодження чи знищення майна є наслідком збройної агресії РФ [4].

В Україні є велика кількість висококваліфікованих кадрів у різних сферах діяльності, як науковців, так і юристів-практиків, які шляхом об'єднання знань, умінь і навичок можуть визначити та реалізувати механізм відбудови країни.

На думку А. Ковбеля та О. Мальського, джерелами відшкодування за пошкоджене майно мають бути рахунки, які надходять в Україну у формі Фонду відновлення майна та зруйнованої у зв'язку зі збройною агресією інфраструктури України. До того ж, має відбуватися продаж захоплених російських активів по всьому світу та накопичення їх у Фонді з метою відшкодування завданих нашій державі збитків.

Ми пропонуємо створити єдину електронну базу з незалежними міжнародними експертними оцінками шкоди майну підприємств. Ця база має містити перелік пошкоджених або знищених підприємств, установ, організацій та інфраструктури з фото- та відеодоказами для того, щоб була можливість відшкодувати збитки, коли для цього будуть створені спеціальні фонди та акумульована різна міжнародна допомога.

Існує крайня необхідність прийняти один законодавчий акт, який би чітко визначив порядок дій, які необхідно вчинити для отримання відшкодування завданих у майбутньому збитків. Тобто він повинен містити: належні докази, визначені актом, які має надати потерпіла сторона; порядок і порядок надання доказів; гарантія компенсації у разі виконання попередніх вимог, оскільки

недотримання процедурних моментів і порядку фіксації може в майбутньому стати суттєвою перешкодою для отримання співмірної компенсації.

Список використаних джерел:

1. СІПРІ 2013: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека : щорічник : пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру ; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова ; редкол. укр. вид. : Л. Шангіна (гол. ред.) та ін. К. : Заповіт, 2014. 520 с. URL: http://old.razumkov.org.ua/files/news_project/sipri_2013_ukr.pdf

2. Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2022 р. № 473. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2022-p#n9> (дата звернення 22.10.2022).

3. Фіксування та відшкодування збитків, спричинених внаслідок воєнних дій суб'єктам господарювання. URL: <https://ank.odessa.ua/konsultatsii/poriadok-vyznachennia-shkody-ta-zbytkivzavdanykh-ukraini-vnaslidok-zbrojnoi-ahresii-uf/> (дата звернення 22.10.2022).

4. Шипоша К. Пошкодження майна підприємства внаслідок воєнних дій: чи варто розраховувати на відшкодування та як підтвердити втрати : веб-сайт. URL: https://jurliga.ligazakon.net/ru/news/210310_poshkodzhennya-mayna-pdprimstvavnasldok-vonnikh-dy-chi-varto-rozrakhovuvati-na-vdshkoduvannya-ta-yakpdtverditi-vtrati.